

Голас Радзімы

№ 10 (1736)
11 сакавіка 1982 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Праводзіны зімы. Адно з самых любімых і цікавых народных свят. Прыпадае яно, звычайна, на апошні дзень пары.

...З раніцы на вёсцы пануе гамана, ва ўсіх вясёлы настрой. Гаспадары і дзеці прыбіраюць падворкі, выносяць з хат прадметы і рэчы, якія адслужылі свой век. Гаспадыні пякуць аладкі. Бліжэй да вечара ў асяродку вёскі збіраецца народ. Нехта узбройваецца венікам-дзеркачом — вымятаць старое, другі вешае праз плячо торбу — збіраць пачастункі, трэці запальвае паходню. Затым ўсім гуртам ідуць праз вёску, на кожны падворак заходзяць — вымесці, пачаставацца, пагрэцца. У час паходу да іх далучаецца ўсё больш і больш праваднікоў — цяпер на вуліцы сапраўднае шэсце з дзесяткамі паходняў, вясёлае, гаманлівае. І кожны з іх нясе штосьці ўжо непатрэбнае ў гаспадарцы — уклад у агульнявасковае вогнішча, якое, паводле падання, спаліць зіму і народзіць вясну.

Да поўначы доўжыцца святкаванне — да прыходу вясны...

Вясковая традыцыя адзначаць адыход зімы перабралася і ў горад, праўда, у значна перайначаным выглядзе.

Тут няма венікаў, паходняў, торбаў. Затое да вашых паслуг чай з самавара, аладкі, катанне на тройках, гульні, забавы, спаборніцтвы на выяўленне спрытнейшага. Напрыклад, хто здолее узлесці на слізкі слуп і дастаць бутэльку шампанскага.

Аб тым, як святкавалі сёлета ў Мінску праводзіны зімы, расказвае наш фотарэпартаж.

Фота С. КРЫЦКАГА

падзеі • людзі • факты

САВЕЦКА-ПОЛЬСКІЯ
ПЕРАГАВОРЫ

1—2 сакавіка 1982 года ў Савецкім Саюзе з афіцыйным візітам знаходзілася партыйна-дзяржаўная дэлегацыя Польскай Народнай Рэспублікі на чале з Першым сакратаром Цэнтральнага Камітэта Польскай аб'яднанай рабочай партыі, Старшынёй Савета Міністраў ПНР Войцэхам Ярузельскім.

У Крамлі адбыліся перагаворы Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева з польскай дэлегацыяй.

Бакі грунтоўна абмеркавалі стан і перспектывы двухбаковых савецка-польскіх адносін, у аснове якіх ляжаць сацыялістычны інтэрнацыяналізм, агульнасьць карэньных інтарэсаў і мэт, таварыская салідарнасьць і ўзаемадапамога. Яны ўмовіліся зрабіць далейшыя канкрэтныя захады па расшырэньню эканамічных, гандлёвых і культурных сувязей паміж абедзьвюма краінамі, абмеркавалі актуальныя міжнародныя пытанні.

Перагаворы праходзілі ў сардэчнай, дружалюбнай абстаноўцы.

Цэнтральны Камітэт КПСС, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР і ўрад СССР 1 сакавіка далі ў Вялікім Крамлёўскім палацы абед у гонар партыйна-дзяржаўнай дэлегацыі ПНР.

Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнеў выступіў на абедзе з прамовай.

Наша сустрэча, адзначыў прамойца, выпала на момант па-асобнаму важны і адказны. Мы з поўным разуменнем успрынялі інфармацыю аб нацыянальным рашэньні, прынятым польскімі сябрамі для таго, каб абараніць народную ўладу, астудзіць страці, каб вывесці краіну з працяглага пакутлівага крызісу. Гэта свечасовыя захады.

Але за сённяшнім складаным днём ужо відаць заўтрашні лепшы дзень. Усім, чым можам, мы дапамаглі сацыялістычнай Польшчы і будзем дапамагаць.

Сацыялістычная садружнасьць — гэта не якісьці ізаляваны палітычны малярш, сказаў Л. І. Брэжнеў. Ён — частка сучаснай цывілізацыі. І зразумела, што сацыялістычныя краіны не адгароджваюцца ад сённяшніх трывог народаў зямлі. Галоўнае з іх — як уберачы свет ад вайны.

Шлях барацьбы за мір мы абралі раз і назаўсёды. Мы супраць канфрантацыі, за згоду і дэлавае супрацоўніцтва.

З прамовай у адказ выступіў В. Ярузельскі.

2 сакавіка ў Крамлі адбыліся сустрэчы Л. І. Брэжнева, М. А. Ціханова з В. Ярузельскім, якія прайшлі ў сардэчнай, таварыскай абстаноўцы і характарызаваліся супадзеннем поглядаў на абмеркаваных пытаннях.

У гэты ж дзень партыйна-дзяржаўная дэлегацыя Польскай Народнай Рэспублікі адбыла на радзіму.

ваннаў ядзернай зброі, настойліва патрабуе хутэйшага падпісання адпаведнага пагаднення. Мы з усёй дакладнасцю заяўляем, што ніколі не прыменім ядзерную зброю супраць тых дзяржаў, якія адмаўляюцца ад вытворчасці і набыцця гэтай зброі і не маюць яе на сваёй тэрыторыі. Больш таго, гатовы заключыць на конт гэтага і спецыяльнае пагадненне з любой няядзернай дзяржавай.

Хачу запэўніць, піша ў заключэнне Л. І. Брэжнеў, што Савецкі Саюз быў, ёсць і заўсёды застаецца рашучым і паслядоўным барацьбітом за прадухіленне ядзернай катастрофы, за мір ва ўсім свеце, за разрадку і раззбраенне.

НОВАЕ КАСМІЧНАЕ
ДАСЯГНЕННЕ

З ПАВЕДАМЛЕННЯ ТАСС

Савецкай касмічнай навукай і тэхнікай упісана яшчэ адна яркая старонка ў гісторыю асваення космасу.

1 сакавіка 1982 года міжпланетная станцыя «Венера-13», пераадолеўшы за чатыры месяцы палёту адлегласць больш як 300 мільянаў кіламетраў, дасягнула наваколля планеты. Спускаемы апарат станцыі ў 5 гадзін 55 мінут маскоўскага часу ўвайшоў у шчыльныя слаі атмасферы і праз 62 мінуты зрабіў мяккую пасадку ў раёне з каардынатамі 7 градусаў 30 мінут паўднёвай шыраты і 303 градусы даўжыні ў раўніннай мясцовасці на ўсход ад вобласці Феба. Навуковая інфармацыя з паверхні планеты перадавалася на працягу 127 мінут. Аўтаматычная станцыя «Венера-13» прайшла на адлегласці 36 тысяч кіламетраў ад паверхні планеты Венера і працягвае палёт па геліяцэнтрычнай арбіце.

Грунтазаборная канструкцыя спускаемага апарата ва ўмовах тэмпературы наваколлянага асяроддзя 457 градусаў і ціску 89 атмасфер зрабіла бурэнне, узяла пробы і транспарціравала для рэнтгенафлюарэсцэнтнага аналізу ў герметычны адсек, дзе ціск быў зніжан прыкладна ў дзве тысячы разоў і падтрымлівалася тэмпература каля 30 градусаў Цэльсія. Адначасова была ацэнена сейсмічная актыўнасць планеты, і пры дапамозе вынаснага прыбора вымераны фізіка-механічныя ўласцівасці грунту ў стане прыроднага залягання.

Спецыяльны электронны сінтэзатар упершыню даў вучоным аб'ектыўную каляровую карціну паверхні Венеры.

Даныя аб рабоце сістэм і навуковых прыбораў спускаемага апарата прымаўся на борце аўтаматычнай міжпланетнай станцыі «Венера-13» і рэтранславаліся на Зямлю, дзе прымаўся сродкамі далёкай касмічнай сувязі.

На борце станцыі «Венера-13» устаноўлен вымпел з барэльефам Уладзіміра Ільча Леніна, а на спускаемым апаратае — дзяржаўны знак з адлюстраваннем Герба Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік.

Аўтаматычная станцыя «Венера-14», запушчаная на чацвёрта сутак пазней станцыі «Венера-13», працягвала палёт і дасягнула наваколля планеты 5 сакавіка.

Інстытуты Акадэміі навук СССР вядуць апрацоўку навуковай інфармацыі.

3 ВІЗІТАМ У БЕЛАРУСЬ

КАМУНІСТЫ КАРЭІ —
ГОСЦІ МІНСКА

У Мінску пабывала дэлегацыя міжнароднага аддзела ЦК Працоўнай партыі Карэі, якую ўзначальваў кандыдат у члены ЦК ППК, намеснік загадчыка аддзела Кіль Чэ Гён. Разам з дэлегацыяй быў Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Карэйскай Народна-Дэмакратычнай Рэспублікі ў СССР Квон Хі Ген.

Карэйскіх сяброў прыняў сакратар ЦК КПБ А. Кузьмін. У час гутаркі ён азнаёміў іх з дасягненнямі працоўных Беларусі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры ў брацкай сям'і народаў СССР, расказаў аб рабоце партыйных арганізацый рэспублікі па выкананню сацыяльна-эканамічнай праграмы адзінацатай пяцігодкі.

Кіль Чэ Гён пажадаў камуністам, усім працоўным Беларусі новых поспехаў, а таксама расказаў аб барацьбе працоўных КНДР за выкананне задач па будаўніцтве сацыялізму і мірнаму, дэмакратычнаму аб'яднанню радзімы.

Госці з КНДР наведлі Дом-музей І з'езда РСДРП, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, ВДНГ БССР, пабывалі на мемарыяльным комплексе «Хатынь» і Кургане Славы.

САДРУЖНАСЦЬ

ДЛЯ НОВАБУДОЎЛЯЎ ПНР

Першы ў гэтым годзе заказ Польскай Народнай Рэспублікі датэрмінова выканаў калектыў вытворчага аб'яднання «Бабруйскдраў». У брацкую краіну для новабудоўляў і мэблевых прадпрыемстваў адпраўлена 328 тысяч квадратных метраў драўніннавалакністых пліт і звыш 800 кубаметраў фанеры. На працягу сёлетняга года ў ПНР будзе пастаўлена паўтара мільёна квадратных метраў драўніннавалакністых пліт і 3 800 кубаметраў фанеры.

З польскімі машынабудаўнікамі і іншымі прадпрыемствамі вытворчае аб'яднанне супрацоўнічае ўжо звыш дзесяці гадоў. У Бабруйску пабудаваны завод драўніннавалакністых пліт, абсталяваны для якога пастаўлена з ПНР. Праектная магутнасць гэтага прадпрыемства была разлічана на дзесяць мільянаў квадратных метраў гэтай прадукцыі ў год. Але тут яе павялічылі да 11 мільянаў. Семдзсят працэнтаў вырабаў экспартуецца ў сацыялістычныя і капіталістычныя краіны. Польшча з'яўляецца пастаянным і самым буйным імпарцёрам выпускаемай прадукцыі. Цяпер будуюцца другі завод такога ж тыпу, але больш магутны. Абсталяванне для яго таксама пастаўляе Польская Народная Рэспубліка.

У Гродна адбылася чарговая школа-семинар «Цепла-і масаабмен у плазмахімічных працэсах», арганізаваная Міжнародным цэнтрам Акадэміі навук сацыялістычных краін, Навуковым саветам па хіміі высокай энергіі АН СССР Інстытутам цепла-і масаабмену імя А. Лыкава АН БССР і Гродзенскім дзяржаўным універсітэтам. У яе рабоце прынялі ўдзел сто пяцьдзсят вучоных з Расійскай Федэрацыі, Беларусі, Украіны, Арменіі, рэспублік Прыбалтыкі, галіновых інстытутаў і ВНУ трыццаці чатырох гарадоў нашай краіны, а таксама маладыя вучоныя з ГДР, ЧССР і Балгарыі. Многія распрацоўкі слухачоў школы, несумненна, знойдуць выкарыстанне ў розных галінах народнай гаспадаркі краін — членаў Савета Эканамічнай Узаемадапамогі.

НА ЗДЫМКУ: удзельнікі школы-семинара Мікалай ЛАБАНАУ (Новамаскоўск); Дзітрых ГЕБЕКЕР (ГДР), Лілія КУЗНЯЦОВА (Ленінград), Аляксандр БАБАЕУ-СКИ (Мінск) і Іржы ВЫСКАЧЫЛ (ЧССР).

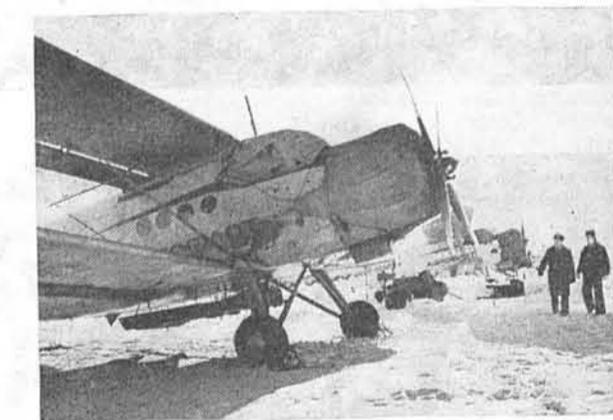
У РАМКАХ СЭУ

У 1975 годзе ў Наваполацк прыбылі першыя прадстаўнікі «Энергаполя», каб у адпаведнасці з міждзяржаўным пагадненнем паміж ПНР і СССР у рамках СЭУ удзельнічаць ва ўзвядзенні аб'ектаў нафтавай прамысловасці Савецкага Саюза з пазнейшай пастаўкай сыравіны і паліва ў ПНР і іншыя краіны сацыялістычнай садружнасці. Тысячы рабочых з Польскай Народнай Рэспублікі працавалі ў гэтыя гады на будоўлі дружбы, уносячы свой уклад у агульную справу далейшага развіцця эканомікі дзвюх краін, працягваючы эстафету брацтва народаў-суседзяў.

Новым сведчаннем брацкага супрацоўніцтва савецкага і польскага народаў сталі аб'екты, уведзеныя ў строй на нафтаграце Сургут — Полацк. Тут збудавана ў эксплуатацыю буйнейшая на нафтаправодзе перапампоўваючая станцыя для ўчастка Вялікія Лукі—Наваполацк. У дзеянне таксама ўступілі ўсе дапаможныя камунікацыі і выскавольтная электралінія, якія забяспечваюць рытмічную падачу сыравіны на канечны пункт падземнай нафтавай артэрыі.

Поспеху будаўнікоў садзейнічаў рад новаўвядзенняў, прымененых у час будаўніцтва аб'ектаў.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Гродзенскія лётчыкі сельскагаспадарчай авіяцыі ў мінулым годзе дапамаглі земляробам апрацаваць 635 тысяч гектараў сельгасугоддзяў. Дасканалыя прыёмы апрацоўкі палёў, рацыянальныя нормы рассева хімікатаў і ўгнаенняў, шыроказахватная распыляльная апаратура, майстэрства пілотаў садзейнічаюць павышэнню эфектыўнасці палётаў. За гадзіну пілотаў апрацоўваюць да 50 гектараў сельгасугоддзяў. Лётчыкі рыхтуюцца да сёлетніх вясенне-палявых работ.

НА ЗДЫМКУ: самалёты сельгасавіацыі гатовы да палётаў.

У час сустрэчы.

ПРАДУХІЛЦЬ ЯДЗЕРНУЮ
ПАГРОЗУ

У сувязі са зваротам японскіх пісьменнікаў, якія выступаюць за спыненне гонкі ўзбраенняў і ліквідацыю ядзернай зброі, да Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Л. І. Брэжнева і прэзідэнта ЗША Р. Рэйгана Л. І. Брэжнеў у сваім адказе заявіў, у прыватнасці, што ў Савецкім Саюзе добра памятаюць аб трагедыі японскіх гарадоў Хірасіма і Нагасакі, якія падвергліся амерыканскай атамнай бамбардзіроўцы. Не сакрэт, што новыя віды зброі з прымяненнем ядзернай энергіі маюць яшчэ больш магутныя, цяжка ўяўляемыя паражальныя здольнасці.

Але, відаць, не ўсе яшчэ зразумелі сур'ёзнасць і небяспеку для чалавецтва новага вітка гонкі ракетна-ядзерных узбраенняў, які раскручваюць цяпер ЗША.

Савецкі Саюз гатуе ліквідаваць свой ядзерны арсенал, але, зразумела, толькі ў тым выпадку, калі гэтак жа паступяць і ўсе іншыя дзяржавы, якія маюць ядзерную зброю.

Наша краіна выступіла ініцыятарам перагавораў аб поўнай і ўсеагульнай забароне выпраба-

У СЯМ'І — ТРОЕ АСПІРАНТАЎ —

БУДУЧЫХ ВУЧОНЫХ

УСЁ — АД ЛЮДЗЕЙ

У сям'і Буланавых Каця — гадоўны чалавек. Чаму? Таму, што яна першая. Гэты эпітэт ужываецца з яе імем вельмі часта. Першая дачка ў сваіх бацькоў Валодзі і Любы, першая ўнучка ў сваёй бабулі Аляксандры Іванаўны, першая пляменніца ў цёці Клары — старэйшай дачкі бабы Сашы.

Як зазначае яе мама, Каця не праміне выпадку, каб на вуліцы не пагутарыць з кім-небудзь з дарослых, а ў яслях — з хлапчукамі. Напэўна таму, што дзяўчынка вельмі дружыць з татам і ў свае тры гады лічыць усіх мужчын такімі ж сімпатычнымі і цікавымі суб'ядзнікамі...

Наконт сябе Каця не сумняваецца: з ёю можна пагаварыць пра ўсё. А калі тэма гутаркі акажацца вычарпанай, то дзяўчынка прапануе песню пад акампанементам цёці Клары. Каці таксама пашанцавала і яшчэ ў адным: на любое пытанне яна можа атрымаць адказ, не выходзячы з кватэры.

Уявіце, у сям'і трое аспірантаў, якія ў недалёкім будучым стануць вучонымі. Бліжэй да гэтай мэты Клава. Яна хутка будзе абараняць кандыдацкую дысертацыю па праблемах геранталогіі — вывучае механізм старэння. Інакш, спосабы прадаўжэння жыцця чалавека. Па спецыяльнасці Клава — біёлаг, але яна дасведчаны чалавек у хіміі, музыцы... Малодшая Люба — матэматык, аспірантка Інстытута кібернетыкі АН БССР, мае таксама музычную адукацыю па класу скрыпкі, валодае англійскай мовай. Муж Любы гісторык, працуе ў Інстытуце гісторыі партыі. Прыметам сваіх навуковых пошукаў абраў партызанскі рух на Беларусі.

Старэйшы член сям'і — маці, цешча, бабуля — Аляксандра Іванаўна, яна рабочы чалавек, працуе на Мінскім камвольным камбінаце, дзе слесарам быў і яе муж Якаў Буланаў. Ён памёр.

Звычайная дружная рабочая сям'я, так гаварылі пра Буланавых раней, калі Клава і Люба вучыліся ў школе, затым ва ўніверсітэце. А цяпер яе рабо-

чай, бадай, і не назавеш. Баба Саша хутка выйдзе на пенсію і дзеючымі членамі сям'і застаюцца аспіранты... Так адбылося сацыяльнае пераўвасабленне, якому садзейнічалі бацькі, асабліва Аляксандра Іванаўна.

Дзяўчаты вылучаліся стараннасцю і здольнасцямі ў вучобе. Часта ў доме ўрокі рыхтаваліся з сяброўкамі-аднакурсніцамі, і кіравала гэтым Аляксандра Іванаўна. І Клава, і Люба закончылі школу, але далейшы шлях у навуку быў розным. Клава паступіла ва ўніверсітэт з першай спробы і, закончыўшы, чатыры гады працавала настаўніцай біялогіі, хіміі, спеваў у вёсцы Пасека на Старадарожчыне. Такі выкладчыцкі дыяпазон абумоўлены тым, што Клава выдатна спявае, добра грае на піяніна.

Люба ж першы раз не прайшла па конкурсу. Але, як сама заўважыла, ніколікі не расчаравалася, бо была ўпэўнена, што паступіць на другі год... Дарэчы, упеўненасць, матэматычная урэнтоўнасць у разважаннях выдзяляюць гэтую сімпатычную маладую жанчыну. Год Люба працавала побач з маці на камбінаце, а затым стала студэнткай факультэта прыкладнай матэматыкі БДУ. Пасля заканчэння працавала інжынерам, а цяпер вучыцца на статыстыцы ў аспірантуры.

Люба адзначае ў сваім выбары той момант, што ў школе ёй пашанцавала вучыцца ў выдатнага настаўніка — матэматыка Мікалая Семянкі, а цяпер свае поспехі яна раздзяляе з маці, якая дапамагае выходзіць Кацю. Дарэчы, Аляксандра Іванаўна адзначыла, што ні Клава, ні Люба не наведвалі дзіцячых ясляў і сада, раслі да школы побач з ёю. А Каця ходзіць у яслі, і гэтая акалічнасць мае навукова-выхаваўчы сэнс. Сям'я «праводзіць» своеасаблівы эксперымент «наконт уплыву асяроддзя на асобу»... А пакуль Каця бесклапотна расце, не звяртаючы ўвагі на тое, што ў яе ўжо ёсць адказная навуковая роля ў «эксперыменце».

Цікавая, вясёлая, багатая сям'я. Тут шмат чытаюць, тут чуеш жарт і нечаканую свежую думку ў спрэчцы, музыку, песню.

Хтосьці з іх выказаў меркаванне, што ўсё ў чалавеку — ад людзей. Добрае — ад добрых, дрэннае — ад дрэнных. Узваж усё гэта ў сабе, супастаў — убачыш, якіх сустракаў больш...

Сям'я Буланавых (у Любы цяпер прозвішча іншае — Гуленка) складаецца з прадстаўнікоў трох нацыянальнасцей. Бацька быў рускім з Тамбоўскай вобласці, маці — беларуска з Капыльшчыны, зяць Уладзімір — украінец, уладжэнец Кіеўскай вобласці. Тым не менш, прадстаўнік Украіны зацікавіўся партызанскім рухам на Беларусі. На пытанне, чаму, адказаў:

— Са школьных год я шмат чытаў аб гераічнай барацьбе партызан Украіны і Беларусі. Мяне ўразіла мужнасць, самахварнасць людзей. Беларусь — рэспубліка-партызанка. Яна пазвала ўзрыса самаадданай барацьбы з фашысцкімі захопнікамі. Яшчэ не ведаючы, што буду жыць у Мінску, я збіраў матэрыялы аб барацьбе беларускіх партызан. А цяпер вось пашанцавала падысці да тэмы ўшчыльную, працуючы ў Інстытуце гісторыі партыі.

У навуковым асяроддзі, зразумела, не абыходзіцца без спрэчак. Як заўважыла Аляксандра Іванаўна, «канфлікты» ўзнікаюць каля кніжных паліц, калі адна і тая ж кніга спатрэбіцца ўсім траім адначасова.

Тады рашаючым бывае прырытат навуковай спецыяльнасці. Скажам, калі кніжка па біялогіі, то перавага аддаецца, зразумела, біёлагу.

Нялёгкаю мэту паставілі перад сабой Клава, Люба, Уладзімір, але наконт дасягнення яе не сумняваюцца. Упэўненасць маладых людзей заснавана не толькі на сваіх здольнасцях, але і на тых магчымасцях, якія ім прадастаўлены дзяржавай.

Георгій ПАВУЛЯ.

НА ПАЎТАРА ДЗЕСЯЦІГОДДЗЯ ўраджай асноўных сельскагаспадарчых культур у Беларускай ССР павялічыўся амаль у тры разы, Галоўнай прычынай поспеху спецыялісты лічаць ажыццяўленне праграмы карэннага палепшэння якасці глебы.

Між тым да пачатку шасцідзясятых гадоў мізэрныя прыродныя рэзервы ўраджлівасці дзярнова-падзолістых угоддзяў, якія складалі дзевяноста працэнтаў апрацоўваемых плошчаў Беларусі, вычарпалі свае магчымасці. Значна менш, чым патрабуецца для сілкавання культурных раслін, аказалася ў іх мінеральных рэчываў: калія, фосфару і азоту. Большасць глеб мелі павышаную кіслотнасць. Не лепш было і з арганічнымі запасамі.

«ТЭРАПІЯ» ДЛЯ ГЛЕБЫ

Важнай акцыяй вучоных і спецыялістаў стала складанне дэталёвай аграхімічнай карты сельгасугоддзяў рэспублікі. Ва ўсіх абласцях і раёнах былі адкрытыя лабараторыі хімізацыі, якія забяспечваюць кантроль за станам зямлі. Кожнае поле, культурная паша атрымалі «пашпарт» з дэталёвым апісаннем фізіка-хімічнага саставу глебы. Зыходзячы з рэкамендацый, гаспадаркі скарэктывалі сваю дзейнасць. За паўтара дзесяцігоддзя колькасць мінеральных тукаў, уносімых на кожны гектар, павялічылася ў 2,5 разы, арганікі — амаль удвая. Тройчы было праведзена поўнае вапнаванне кіслых глеб. У рээстр ураджлівых глеб дзякуючы меліярацыі за апошнія дзве пяцігодкі ўключаны 2,6 мільёна гектараў былых балятаў. Яшчэ паўмільёна будзе асушана за 1981—1985 гады.

— У эфектыўнасці комплексу мерапрыемстваў па палепшэнню ўраджлівасці глебы мы пераканаліся, завяршыўшы пятае па ліку поўнае абследаванне змянення хіміка-фізічнага стану ворных зямель, — гаворыць намеснік дырэктара рэспубліканскага навукова-даследчага інстытута глебазнаўства і аграхіміі Рыгор Васілюк. — Нягледзячы на больш інтэнсіўную эксплуатацыю зямель, колькасць фосфару і калія ў іх падвоілася. Рэзка скарацілася кіслотнасць. Не выклікае трывогі і запас арганічнага гумусу — ён паступова расце.

Калі раней многае залежала ад вопыту і інтуіцыі агранома, то сёння на дапамогу прыйшлі ЭВМ. У памяці камп'ютэра захоўваюцца падрабязныя даныя аб палях рэспублікі. Аграному дастаткова паказаць у вылічальным цэнтры умоўны код поля і лічбу плануемага ўраджая, каб адразу атрымаць не толькі прагноз, але і рэкамендацыі па найбольш рацыянальнаму рэжыму выкарыстання ўгнаенняў і адпаведнасці з фондам. Пры гэтым машына ўлічвае аб'ектыўны стан поля, зыходзіць з рэальных магчымасцей і планаў.

Па-новаму вядуць земляробы барацьбу з такім бяэлітасным ворагам зямлі, як эрозія. Сотні механізаваных атрадаў, што працуюць у прыдатным для глебы рэжыме і па новай тэхналогіі, праводзяць лесаспасадачныя работы, прафілактычную апрацоўку схілаў, рэкультывуюць шматлікія лагчыны, яры.

Беларускія глебы, лічаць вучоныя, могуць гарантаваць ураджай, удвая большы за цяперашні. Гутарка тут ідзе не толькі аб прыродных рэсурсах ураджлівасці. Неабходна давесці да аптымальнага ўзроўню запасы ў глебе азоту, фосфару, калія, а таксама ўсяго набору мікраэлементаў. Першыя крокі ў гэтым напрамку ўжо зроблены.

Навука рыхтуе беларускаму полю нямала навінак. Стварэцца, напрыклад, комплекс новых угнаенняў. Сярод іх — маруднарастварымыя, практычна не вымываемыя з глебы дажджамі, якія ўтрымліваюць у сабе ўвесь набор неабходных пажыўных элементаў. Для павышэння эфектыўнасці ўгнаенняў выкарыстоўваецца радыяцыя. Так, новае ўгнаенне — рызатарфін, што прайшло гама-абпраменьванне, рэзка палепшае рост бабовых. Знойдзены новыя каштоўныя арганічныя дабаўкі, напрыклад, сапрапелі — донныя ападка глею прэснаводных азёр. Наладжваецца выпуск мікрабіялагічных угнаенняў.

Вячаслаў ХАДАСОЎСКІ.

БУДУЦЬ ДЫВАНЫ ПРЫГАЖЫШЫМІ

У рабоце калектывам Віцебскага і Кайракумскага дывановых камбінатаў дапамагае даўняя дружба. Таджыкскія майстры, першымі асвоіўшы прагрэсіўную тэхналогію вытворчасці пятаканых, прашыўных дываноў, падарылі сваім віцебскім калегам гатовыя ідэі і рашэнні, што пазбавіла іх ад традыцыйных страт укаранення. Патрэбнае для гэтага абсталяванне тут вывелі на практычную магчымасць практычна адначасова з яго пускам.

У сваю чаргу беларускія дывановышчыкі, вынаходнікі новага эканамічнага спосабу панясення розных узораў на вырабы, выпусцілі і адправілі адна-тыпнаму прадпрыемству буйную партыю неабходных для гэтага трафарэтаў.

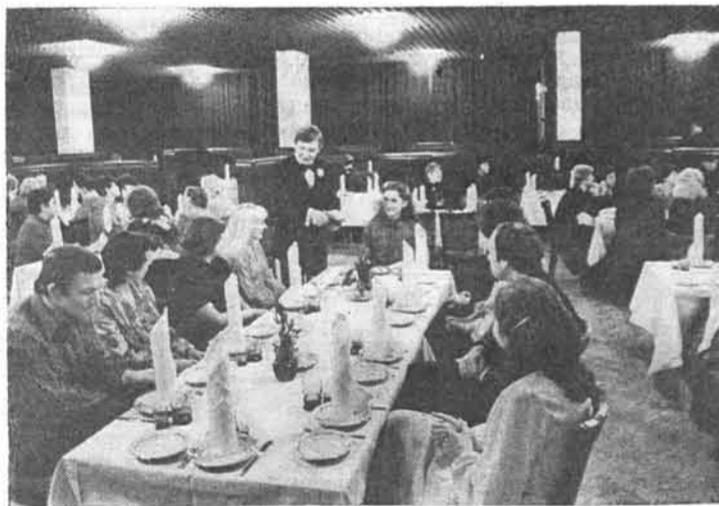
Такое ўзаемавыгаднае каапераванне сіл з калектывамі прадпрыемстваў Сярэдняй Азіі, літоўскага «Лентварыса», Абухаўскага дывановага камбіната беларускія дывановышчыкі лічаць адным з галоўных рэзерваў павелічэння выпуску і палепшэння якасці вырабаў у адзінацатай пяцігоддзі. Яно дазволіць значна скараціць тэрміны асваення новай тэхнікі, прагрэсіўнай тэхналогіі, розных мастацкіх новаўвядзенняў.

«СВІЦЯЗЬ» ПРЫНЯЎ НАВЕДВАЛЬНІКАЎ

На Ленінскім праспекце ў Мінску каля парку імя Чэлюскінцаў, адкрыўся рэстаран «Свіцязь». У ім вялікая абедзенная зала на 200 месцаў, кафэ, з летняй верандай, грэль-бар аформлены ў сучасным стылі, спецыялістамі замежных фірм.

Шырокая мармуровая лесвіца з хола вядзе на другі паверх, дзе размешчана кафэ на сямдзясят пяць месцаў. Аранжавы колер сцен удала спалучаецца з чырвонымі шторамаі, ля масіўныя сталюў зручныя мяккія крэслы, абабітыя плюшам, зья-

юць крышталёвыя люстры. А на трэцім паверсе размясцілася абедзенная зала. Яна падзелена танцавальнай пляцоўкай і месцам для аркестра. Наведвальнікі тут могуць пакаставацца рознымі салатамі, рыбнымі і мяснымі асарці, разнастайнымі фірменнымі стра-

вам і блюдамі нацыянальнай кухні. Для прыгатавання іх устаноўлена сучаснае секцыянамадуліраванае абсталяванне, ёсць умяшчальныя халадзільныя камеры.

НА ЗДЫМКУ: рэстаран «Свіцязь»; вялікая абедзенная зала. Фота А. БАСАВА.

САВЕЦКАЯ БЕЛАРУСЬ НА МІЖНАРОДНЫМ

З 20 па 29 сакавіка ў французскім горадзе Ліёне будзе праходзіць чарговы традыцыйны міжнародны кірмаш. Па свайму прадстаўніцтву, значнасці гэты кірмаш, на думку людзей дзелавых колаў, з'яўляецца найбольш аўтарытэтным. У ім удзельнічаюць краіны, якія маюць высокі ўзровень эканомікі, а іх тавары вытрымліваюць канкурэнцыю на сусветным рынку.

Упершыню на Ліёнскім кірмашы будзе адведзены асобны раздзел Беларускай ССР.

У гэтай падборцы матэрыялаў мы расказваем нашым чытачам аб эканамічным, гандлёвым, культурным супрацоўніцтве паміж Беларуссю і Францыяй, аб узорах вырабаў, што будуць экспанавацца на кірмашы ў Ліёне.

ВЫГАДА АГУЛЬНАЯ

Імя Мікалая Саўчанкі добра вядома нашым замежным чытачам. Ён займае пасаду міністра аховы здароўя БССР, з'яўляецца акадэмікам Акадэміі навук рэспублікі. Вялікі асабісты ўклад уносіць ён і ў развіццё савецка-французскіх адносін. Вось ужо на працягу некалькіх гадоў Мікалай Яўсеевіч — старшыня Беларускага аддзялення таварыства «СССР — Францыя».

Наш карэспандэнт сустрэўся з Мікалаем САЎЧАНКАМ і папрасіў адказаць на некалькі пытанняў аб савецка-французскім супрацоўніцтве.

— Мікалай Яўсеевіч! Ці не прыгадаецца вам, як зароджалася дружба паміж двума вялікімі дзяржавамі?

— О, гэтае пытанне лепш было б задаць нашым гісторыкам. Упэўнены, што яны раскажылі б пра глыбокую даўніну. Успомнілі б часы княжання Яраслава Мудрага, асветнікаў, таварыства «Сяброў рускай мовы», арганізаванае ў 1905 годзе.

— Тады лепш пачнем з савецкага перыяду...

— Гэта больш проста для мяне. Напамню пра міжнароднае становішча адразу пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, якое складалася вакол Краіны Саветаў. Савецкая дзяржава аказалася ў эканамічным і палітычным калыце, якое канчаткова ўдалося разарваць толькі праз дзесяцігоддзі.

Іншая справа з Францыяй. У 1922 годзе ў Маскву прыязджае кіраўнік урада гэтай краіны Эдуарда Эрью. А праз два гады з Парыжа прыйшло афіцыйнае паведамленне, што ўрад Французскай рэспублікі прызнае СССР і гатовы супрацоўнічаць.

Гэтае супрацоўніцтва развівалася з году ў год.

— І вытрымала цяжкае выпрабаванне ў гады Вялікай Айчыннай вайны...

— Так. Сімвалам баявой садружнасці савецкага і французскага народаў сталі дзеяні эскадрылі «Нармандыя-Нёман». Французскія лётчыкі ваявалі і на тэрыторыі Беларусі. Многія французы змагаліся супраць фашысцкіх захопнікаў у партызанскіх атрадах. Сярод іх быў, напрыклад, Рабер Жан, які цяпер жыве ў Парыжы. Ён запрошаны ў якасці ганаровага гасця на Міжнародны Ліёнскі кірмаш.

У сваю чаргу ў радах французскага Супраціўлення з фашыстамі храбра змагаліся савецкія людзі: 35 партызанскіх атрадаў, столькі ж невялікіх груп, у якіх налічвалася да чатырох тысяч савецкіх грамадзян.

І савецкія, і французскія грамадзяне, якія вызначыліся ў гады Вялікай Айчыннай вайны, узнагароджаны ордэнамі і медалямі дзвюх краін.

— Як развіваюцца адносіны паміж Францыяй і СССР у пасляваенны перыяд?

— Народы нашых краін добра ведаюць, якой цаной дастаецца мір. І таму не выпадкова Францыя першай з заходніх краін адгукнулася на заклік Савецкага Саюза да нармалізацыі становішча ў Еўропе, да супрацоўніцтва і даверу паміж дзяржавамі з розным грамадскім ладам.

Добрыя адносіны ў галіне палітыкі ствараюць надзейную аснову для ўзаемавыгаднага эканамічнага супрацоўніцтва. Вось некалькі прыкладаў.

Больш за 300 тэм і напрамкаў ахоплівае ўзаемадзеянне ў сферы навукі, тэхнікі, культуры. Савецкія знешнегандлёвыя арганізацыі падтрымліваюць сувязі больш чым з 600 фірмамі Францыі. Шырокае развіццё атрымала буйнамаштабнае прамысловае супрацоўніцтва.

— ...і касмічнае.

— Вось-вось. У апошніх нумарах цэнтральных і рэспубліканскіх газет, у чарговых паведамленнях аб падрыхтоўцы савецка-французскіх экіпажаў да палёту ў космас расказаецца, што Жан-Лу Крэцьен і Патрык Бадры завяршылі тэрэтычную падрыхтоўку. Цяпер французскія касманаўты праходзяць вучобу на трэнажорах. Адным словам, хутка і Францыя будзе мець сваіх касманаўтаў. Французска-савецкая апаратура паспяхова працавала на міжпланетных станцыях «Венера-13» і «Венера-14».

— Мікалай Яўсеевіч, раскажыце пра Беларускае аддзяленне таварыства «СССР — Францыя».

— Наша аддзяленне было створана ў 1964 годзе. Галоўная мэта яго — развіццё дружбы, узаемае азнаямленне з жыццём народаў нашых краін. Летась былі праведзены Дні Савецкага Саюза ў Францыі і Дні Францыі ў СССР. Вось ужо на працягу многіх гадоў шэсць беларускіх гарадоў падтрымліваюць дружалюбныя сувязі з гарадамі Францыі. Мінск, напрыклад, парадніўся са старажытнай сталіцай Галіі Ліёнам. Наш малады прамысловы цэнтр Жодзіна падтрымлівае пастаянныя кантакты з горадам Венісье...

— А ў галіне эканамічнага супрацоўніцтва?

— У нашу рэспубліку з Францыі імпартаюцца рознае тэхналагічнае абсталяванне для хімічнай, прыборабудаўнічай галін, а таксама тавары народнага спажывання. У сваю чаргу прамысловасць рэспублікі экспартуе ў Францыю халадзільнікі, радыёпрыёмнікі, трактары, аўтамабілі, станкі...

— Прабачце, пераб'ю. І экспартуем вельмі добрую прадукцыю.

— Поўнаасцю згодзен з вамі. За прыкладамі хадзіць далёка не трэба. Вось што паведаміў у сваім пісьме на Мінскі трактарны завод прэзідэнт франка-савецкага акцыянернага таварыства «Акціф-Аўто», якое прадае трактары, зробленыя ў Беларусі:

«У Францыі ў галіне продажу трактароў існуе вельмі сур'езная канкурэнцыя. Сваю прадукцыю прапаноўваюць 75 айчынніх і замежных фірм. Вядома ж, што поспех маюць тыя, хто прадае тавары высокай якасці, з добрай аздабай і па канкурэнтнаму кошту. Трактары «Беларусь» адпавядаюць усім гэтым патрабаванням. Да таго ж фермеры, якія купілі ў нас машыны, добра ведаюць, што мы іх забяспечым запаснымі ча-

сткамі і гарантуем абслугоўванне. Яно праводзіцца кваліфікаванымі французскімі спецыялістамі, якія працуюць сумесна з савецкімі інжынерамі».

Ці ж толькі трактары? Сёння на прылаўках французскіх магазінаў можна сустрэць гадзіннік вытворчага аб'яднання «Прамень», транзістарныя прыёмнікі «Сірэна» вытворчасці аб'яднання «Гарызонт». Дарэчы, цяпер нашы гандлёвыя партнёры вядуць перагаворы аб павелічэнні паставак радыёпрыёмнікаў.

У шэсцьдзят краін свету, у тым ліку і ў Францыю, экспартуюцца станкі з Мінска, Оршы і іншых гарадоў рэспублікі. Дзесяткі прамысловых прадпрыемстваў Беларусі заключылі гандлёвыя пагадненні аб продажы-куплі розных вырабаў з французскімі фірмамі. Колькасць пагадненняў расце з кожным годам...

— Дарэчы, Мікалай Яўсеевіч, закранем культурныя сувязі паміж Беларуссю і Францыяй.

— Культурныя сувязі асабіста для мяне — паняцце шырокае. Таму спашлюся толькі на факты апошніх гадоў. Летась з развіццём народнай творчасці, з мастацтвам Беларусі знаёмлілі французскія брэскі ансамбль «Радасць». Дзяржаўны ансамбль таца БССР і іншыя калектывы. У час Дзён СССР у Францыі ў Парыжы, Ліёне, Клермон-Феране праходзіў паказ мод, дэманстраваліся выстаўкі нацыянальных касцюмаў, беларускай графікі, дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. У многіх гарадах рэгулярна праходзяць фотавыстаўкі, дэманструюцца фільмы аб жыцці Беларусі.

Французскія чытачы добра знаёмы з творчасцю беларускіх пісьменнікаў, ведаюць імёны грамадскіх дзеячаў. Як прыклад сказанаму — у Ліёнскім аддзяленні дружбы «СССР — Францыя» ёсць зала народнага пісьменніка БССР, першага старшыні Беларускага аддзялення таварыства «СССР — Францыя» Івана Мележа. Экспанаты расказваюць аб грамадскай рабоце Івана Паўлавіча, ёсць там яго кнігі на беларускай, рускай і французскай мовах.

Вялікае месца ў рабоце таварыства адводзіцца азнаямленню французскіх грамадзян з жыццём нашай краіны. За чатыры гады былі арганізаваны спецыялізаваныя праграмы знаходжання ў Беларусі больш чым для тысячы турыстаў.

Яны ўключаюць у сябе прагляды спектакляў у вядучых тэатрах рэспублікі і цыклаў тэматычных кінафільмаў, удзел гасцей у вечарах, прысвечаных юбілеям як беларускіх пісьменнікаў, так і пісьменнікаў Францыі.

— А што робіць Беларускае аддзяленне для азнаямлення жыхароў рэспублікі з культурным жыццём Францыі?

Мерапрыемстваў шмат. Нядаўна прайшлі вечары, прысвечаныя 200-годдзю з дня нараджэння Беранжэ, 100-годдзю з дня напісання «Інтэрнацыянала» Эжэнам Пацье. Ну, а Дні Францыі ў СССР вы добра памятаеце: сустрэчы з артыстамі і цэлымі калектывамі, выстаўкі...

— І апошняе пытанне. Чаго вы, Мікалай Яўсеевіч, пажадалі б кірмашу ў Ліёне, наведвальнікам экспазіцыі БССР?

— Калі коротка, то кірмашу — вялікага поспеху, а наведвальнікам прыемных хвілін знаёмства з нашай рэспублікай.

Цвёрда ўпэўнены, што кірмаш будзе спрыяць умацаванню дружбы паміж народамі СССР і Францыі.

Гутарку правёў
Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

ЭКСПАНУЕМ У ЛІЁНЕ

Халадзільнік «Мінск-22» — самы вялікі апарат з выпускаемых у краіне, яго аб'ём — 350 літраў. Удзельны расход энергіі на трэць меншы, чым у папярэдніх мадэлях. Прадукцыя завода экспануецца на міжнародных выстаўках. Адна з мадэлей узнагароджана залатым медалём на Лейпцыгскім кірмашы 1977 года.

Чайнік, ды яшчэ трохпаярховы. Неверагодна. І ўсё ж гэта факт. А вырабляе такі посуд Мінскі фарфоравы завод, прадукцыя якога дэманстравалася на міжнародных выстаўках і кірмашах у Югаславіі, Балгарыі, Канадзе.

Прадукцыя Мінскага вытворчага аб'яднання «Мір» ахвотна купляецца больш чым у дзесяці замежных краінах. У Англіі, Італіі, Даніі, напрыклад, асабліваю папулярнасць набылі цацкі, вырабленыя з дрэва і металу.

ЛІЁНСКІМ КІРМАШЫ Ў ФРАНЦЫІ

ЗА ГАДЫ Савецкай улады аб'ём прамысловай вытворчасці ў Беларусі павялічыўся больш, чым у 230 разоў. Сёння прамысловы комплекс рэспублікі ўключае ў сябе звыш 100 галін, больш за 1400 буйных вытворчых аб'яднанняў, камбінатаў, заводаў і фабрык.

Асобныя віды сваёй прадукцыі прадстаўляюць у Ліёне 49 прадпрыемстваў рэспублікі. У іх ліку вядомыя далёка за межамі краіны мінскія заводы: трактарны, бытавых халадзільнікаў, матацыклаў і веласіпедаў, Барысаўская фабрыка піяніна, Аршанскі легмаш, Беларускае навукова-вытворчае аб'яднанне парашковай металургіі і іншыя.

Многія віды гэтай прадукцыі добра вядомы і французскім пакупнікам. Напрыклад, прапашныя колавыя трактары «Беларусь» працуюць на палях больш 70 краін свету. Пакупнікі задаволены гэтымі універсальнымі, надзейнымі, высокапрадукцыйнымі машынамі, якія за свае якасныя паказчыкі ўдасцелены 17 залатых медалёў на міжнародных выстаўках і кірмашах.

Французскім пакупнікам вядомы таксама вырабляемыя ў Мінску бытавыя халадзільнікі. У 1981 годзе іх пастаўлена ў Францыю больш 20 тысяч штук. Мы спадзяёмся, што экспануемая ў раздзеле навінка — двухкамерны халадзільнік «Мінск-22» — спадабаецца наведвальнікам. Гэта мадэль у параўнанні з ранейшымі мае цэлы шэраг пераваг. Значна павялічаны аб'ём халадзільнай і нізкатэмпературнай камер. Прадугледжана аўтаматычнае адтайванне выпаральніка халадзільнай камеры з наступным адводам талай вады за межы апарата. Палепшаны і многія іншыя тэхніка-эксплуатацыйныя паказчыкі.

На наш погляд, пэўную цікавасць у спецыялістаў выклічуць экспанаты Беларускага навукова-вытворчага аб'яднання парашковай металургіі, параўнаўча маладой, але вельмі перспектыўнай галіны, якая хутка развіваецца ў нас. У прыватнасці, у раздзеле экспануецца дзеючая мадэль арыгінальнай гідрадынамічнай машыны для высокаэнергетычнага прасавання парашкоў, прызначанай для фармавання парашкоў металаў і керамікі з выкарыстаннем парахавага зараду ў якасці энерганосбіта.

У раздзеле шырока прадстаўлены тавары народнага спажывання, выпускаемыя прадпрыемствамі лёгкай прамысловасці. Беларусь сярод брацкіх саюзных рэспублік краіны займае другое месца па пасевах ільну. Здаўна квітнеючыя сінім колерам палі лёну былі адной з рыс нацыянальнага пейзажу. Кож-

ны дзесяты метр ільняных тканін, вырабляемых у СССР, выпускаецца прадпрыемствамі Беларусі.

Госці раздзела БССР на кірмашы ў Ліёне змогуць убачыць ільняныя тканіны рознага прызначэння, прыгожае адзенне з іх беларускіх мадэляраў, сканструяванае з улікам сучаснай моды і нацыянальных традыцый. На стэндах экспазіцыі будучы шырока прадстаўлены ільняныя пакрывалы і абрусы, сурвэткі, ручнікі, іншыя віды

Гэта прадпрыемства вызначаецца вялікім вопытам і багатымі традыцыямі. На ім працуе шмат дынастыі патомных майстроў, якія з пакалення ў пакаленне перадаюць сваё высокае майстэрства.

Шклозавод выпускае больш за 500 відаў вырабаў са шкла і крышталю, шырокай колеравай гамы, разнастайных па форме, метадах дэкарыравання і прызначэнню. Яны экспартуюцца ў многія краіны свету: Англію, Канаду, Фінляндыю, Швецыю, Данію, Італію, Японію, Турцыю, Іран, Ірак, Іарданію і іншыя.

Нам здаецца, што ўвагу многіх наведвальнікаў прыцягнуць стэнды Беларускага раздзела, на якіх будучы прадстаўлены вырабы народных промыслаў.

Пачатак беларускіх народных промыслаў быў закладзены ў глыбокай старажытнасці. Пры раскопках на тэрыторыі рэспублікі знойдзена вялікая колькасць танчэйшых вырабаў ручнога ткацтва, разьбы па дрэву, інкруставаных і распісаных, якія сведчаць аб высокім гусце і майстэрстве старажытных народных умельцаў.

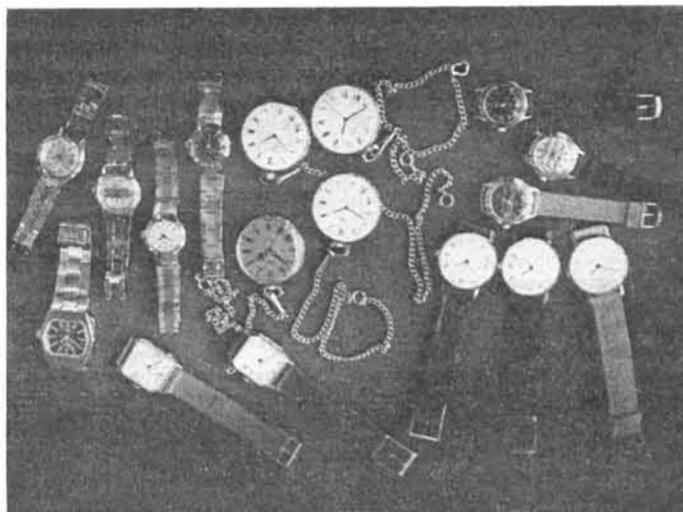
У гады Савецкай улады мастацтва народных промыслаў перажыло сваё другое народжанне. У рэспубліцы створана шырокая сетка вытворчых камбінатаў, фабрык і майстэрняў, дзе на аснове лепшых народных традыцый выпускаюцца разнастайныя сувеніры, упрыгожаныя прадметы дэкаратыўнага і прыкладнага прызначэння. Частку з іх можна убачыць на стэндах раздзела. Гэта вырабы з дрэва — статуі, статуэткі, цацкі, прадметы быту, шкатулкі, куфэркі, жаночыя ўпрыгожванні, з керамікі, сувеніры і многае іншае.

У раздзеле таксама прадстаўлены гадзіннікі наручныя, посуд эмаліраваны, музычныя інструменты, дзіцячыя цацкі і іншыя тавары.

Улічваючы вопыт удзелу ў міжнародных выстаўках, мы падрыхтавалі цікавую, на наш погляд, інфармацыйную праграму: радыёзапісы, кінафільмы, фатаграфіі, тэматычныя стэнды, ілюстраваныя буклеты і праспекты. Яны дапамогуць усім жадаючым больш даведацца пра справы і клопаты, якімі жыве сёння беларускі народ, пра яго ўклад ва ўмацаванне дружбы і супрацоўніцтва паміж Францыяй і СССР.

Словам, арганізуючы раздзел, мы стараліся, каб знаёмства з ім было цікавым і карысным, каб удзел Беларусі ў Ліёнскім міжнародным кірмашы паслужыў справе далейшага развіцця ўзаемавыгаднага гандлю паміж нашымі краінамі, умацаванню традыцыйных адносін дружбы і супрацоўніцтва паміж народамі Францыі і Савецкага Саюза.

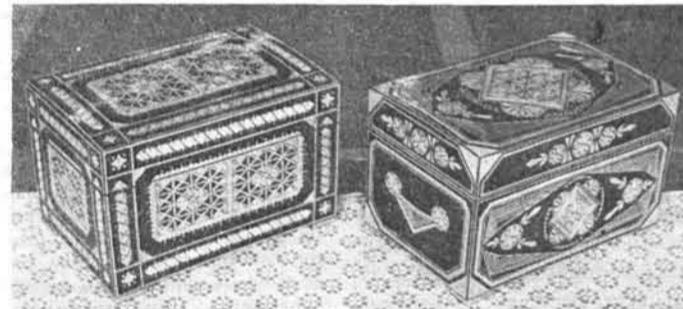
ЭКСПАНУЕМ У ЛІЁНЕ

Зручнасцю, надзейнасцю і прыгажосцю вызначаюцца жаночыя і мужчынскія гадзіннікі мінскага завода «Прамень». Яны экспанаваліся на многіх міжнародных выстаўках. Гадзіннік мадэлі «Прамень-1816» удастоены вялікага залатога медаля на Лейпцыгскім кірмашы 1974 года, а ў 1981 годзе кварцавы гадзіннік мадэлі «Прамень-1956» атрымаў залаты медаль на кірмашы ў Плоўдзіве.

Прадукцыя Гомельскага завода эмаліраванага посуду — галаўнога прадпрыемства аб'яднання «Белэмальпосуд» — шырока вядома ў краіне. Прадпрыемствы аб'яднання, у складзе якога Барысаўскі і Слуцкі заводы, поўнасцю задавальняюць попыт на сваю прадукцыю таксама і ў рэспубліцы.

Колькі выдумкі, фантазіі ў шкатулках, інкруставаных саломкай, — сапраўдны народны сувенір! Вырабы Жлобінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў і Брэсцкай фабрыкі сувеніраў выклікаюць нязменнае захапленне. Шкатулкі, мініяцюрныя куфэркі добра ведаюць у Францыі, Бельгіі, ГДР... І экспарт іх з кожным годам павялічваецца.

Такія гармонікі і цымбалы выпускае Беларускае прамысловае аб'яднанне музычных інструментаў. А Барысаўская і Маладзечанская фабрыкі вырабляюць шырокавядомыя ў краіне піяніна «Беларусь» і іншыя інструменты. Прадукцыя прадпрыемстваў экспартуецца ў многія краіны.

ЧЫМ БАГАТЫ...

Вячаслаў НЕКРАШЭВІЧ,
начальнік Беларускага
раздзела Савецкай
экспазіцыі на міжнародным
кірмашы ў горадзе Ліёне.

вырабаў, якія знаходзяць шырокае прымяненне ў быце.

Пасля цвёрдага асфальту сучасных вуліц, увайшоўшы ў кватэру, прыемна ступіць на мяккі, прыгожы дыван. Беларускае дываншчыкі — імі выпускаецца кожны пяты дыван, вырабляемы ў СССР, — прапанавалі шырокі асартымент сваіх вырабаў. Яны будучы самых розных таноў і адценняў, у іх выкарыстаны беларускі арнамент, лепшыя традыцыі нацыянальнай народнай творчасці.

Жыхарам і гасцям Ліёна будзе паказана вялікая калекцыя беларускага фарфору аднаго са старэйшых прадпрыемстваў гэтай галіны — Мінскага фарфаравага завода. Сталовыя і чайныя сервізы, вазы, статуэткі, арыгінальныя па свайму характару, эстэтычна выразныя. Яны арганічна ўпісваюцца ў сучасны жылы інтэр'ер, надаюць яму ўтульнасць і прыгажосць.

Здаўна славяцца сваім умельствам беларускія майстры крышталёвых спраў. Дэманструемія ў шырокім асартыменце на стэндах раздзела шкло і крышталю — масавая прадукцыя Беларускага шклозавода «Нёман», калектыў якога адзначаць у будучым годзе сваё стагоддзе.

◆ Пачынаючы з 1974 года, Беларусь штогод удзельнічае ў нацыянальных выстаўках і кірмашах за рубяжом самастойным раздзелам у складзе Савецкай экспазіцыі. У прыватнасці, 1976 год — тэхнічная выстаўка ў Дэлі, 1977 — у Іраку, 1978 — у Фінляндыі, 1980 — у ГДР, 1981 — у Плоўдзіве.

◆ На выстаўцы тэхнікі і тавараў народнага спажывання, якая праводзілася ў Вялікабрытаніі ў 1979 годзе, беларуская экспазіцыя толькі па плошчы закрытых выставачных памяшканняў займала 500 квадратных метраў. У Лондане выстаўляліся трактары «Беларусь», аўтамабілі БелАЗ, станкі, крышталю, дываны і іншыя вырабы нацыянальнай прамысловасці.

Наведвальнікі нашай экспазіцыі зрабілі звыш тысячы запісаў на самых розных мовах свету. У іх здзіўленне, захапленне, удзячнасць: «дзівосна!», «грандыёзна!», «пачынаючы з 1917 года, Беларусь паказвае свету дзівосы».

◆ У наступным годзе Беларусь прыме ўдзел у выстаўцы тавараў народнага спажывання ў Брно, у 1984 — у выстаўцы ў Будапешце, у 1985 — у Італіі.

◆ Штогод пашыраецца асартымент выстаўляемых рэспублікай экспанатаў. Многія з іх набылі добрую славу ў самых розных краінах свету, карыстаюцца павышаным попытам. Сярод такіх тавараў, акрамя вышэй пералічаных, — халадзільнікі з маркай «Мінск», дзіцячыя цацкі вытворчага аб'яднання «Мір», сувеніры, наручныя гадзіннікі, тэлевізары і многія іншыя вырабы.

ЗМЕСТ, ФОРМА, МАЙСТЭРСТВА — ТРЯДЗІНСТВА ПРАБЛЕМЫ

ДУХОЎНЫ СВЕТА СУЧАСНІКА

НАТАТКІ СА З'ЕЗДА МАСТАКОЎ БЕЛАРУСІ

Існуе афарыстычнае выказванне наконт таго, што мастак усё жыццё піша сам сябе. І як ні парадаксельна на першы погляд, так яно і ёсць. Бо сапраўдны творца ў вобразах, фарбах, лініях выказвае ўласныя думкі, сваё бачанне свету і праблем, людзей і іх клопатаў. Таму многае залежыць ад асобы мастака: якім выхавала яго грамадства, якія ідэалы ён сам лічыць святымі, якую мёрту адказнасць за іх увасабленне прымае на сябе. Лёс выдзеліў творчую асобу сярод іншых толькі тым, што даў ёй талент,

пустую. А між тым сацыялагі сцвярджаюць, што выяўленчае мастацтва найменш вядомае і папулярнае ў масах. Яно істотна прайграе, скажам, кіно ці музыцы, якія штодзень прыходзяць да чалавека проста ў кватэру, з экрана тэлевізара. Каб належным чынам успрымаць сучасныя творы жывапісу, графікі, скульптуры, патрэбна пэўная падрыхтаванасць, выхаванасць. Нездарма, на думку тых жа сацыялагаў, многія жыхары нашай краіны з такой замілаванасцю ставяцца да творчасці рускіх маста-

наў тэм, каларытнасцю вобразаў, жывым дыханнем паўсядзённасці. З прыемнасцю адзначаючы пэўны дасягненні ва ўвасабленні тэмы сучаснага сяла, прамоўцы выказвалі крытычныя заўвагі і пажаданні накіонт больш шырокага і грунтоўнага адлюстравання ў творах розных жанраў жыцця рабочага класа.

Вядома, сама па сабе тэма не гарантуе поспех аўтару жывапіснага палатна ці графічнага аркуша — такая думка гучала ў многіх выступленнях. Найбольшай увагай і мастакоў, і наведвальнікаў выставак карыстаюцца творы, што ўзнямаюць важныя, злабадзённыя пытанні, раскрываюць духоўны свет будаўнікоў новага грамадства, паказваюць прыгажосць і сілу стваральнай працы. Змястоўнасць абавязкова спелучацца з адметным увасабленнем, дасканалым выкананнем. Не маляўнічых ілюстрацый са штодзённасці прагне глядач, а глыбокага, па-філасофску значнага асэнсавання рэчаіснасці.

Таму дыяпазон творчасці сёння як ніколі шырокі — гэта пацвердзіла і выстаўка, разгорнутая ў залах Палаца мастацтва і прымеркаваная да з'езда. Яна мела назву «Мастакі — народу» і ўключала па адной-дзве работы членаў Саюза (лепшыя, на думку саміх аўтараў), створаныя за апошнія гады. Читачы «Голасу Радзімы», якія пастаянна сочаць за нашымі публікацыямі па выяўленчаму мастацтву, могуць больш выразна ўявіць сабе гэтую экспазіцыю, бо ў ёй шмат прац, пра якія мы пісалі ці публікавалі іх рэпрадукцыі. Выстаўлены, напрыклад, палотны У. Гоманова «Свята ўраджаю», М. Ісаенка «Песні пра маю зямлю», Б. Казекава «Снежань», А. Марачкіна «Чароўныя арэлі» і «Мікола Гусоўскі», М. Назарчука «Сын», В. Сумарава «Зямля маці», В. Шматава «Маці» і інш. Скульптар І. Міско паказвае «Інтэркосмас» (партрэты беларуса П. Клімука і паляка М. Гермашэўскага), графік У. Басальга — помнікі старадаўняга дойлідства, а Я. Кулік — ілюстрацыі да «Песні пра зубра» М. Гусоўскага...

У калейдаскапічнай разнастайнасці тэм, сюжэтаў, жанраў, почыркаў адбіваецца імклівае нашае жыццё, нястомныя пошукі новага. Хаця і выразна бачны тэндэнцыі некаторых мастакоў жыць старым багажом, перапяваючы даўно знаёмыя ўсім матывы. Мастацтвазнаўцы і глядачы скажуць такім аўтарам нямагла горкіх слоў.

Цікава прасачыць у экспазіцыі, як развіваецца адна з вядучых у беларускім мастацтве — гісторыка-рэвалюцыйная тэма, тэма мужнасці і гераізму народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Майстры старэйшага пакалення плённа працуюць у больш дакументальнай, калі можна так сказаць, манеры, узнёўляючы нейкія эпізоды рэчаіснасці, перажытае ў маладосці. Вядома, гэта прасякнута сённяшнім роздумам: праблема міру — адна з самых актуальных у свеце. У працах маладых мінулае падаецца больш асацыятыўна, абагульнена або праз вобразы ветэранаў — удзельнікаў тых падзей. Але не меншае ад гэтага боль, трагізм, бо жывіць іх творчасць неўміручая народная памяць...

Амаль кожны, хто выходзіў на з'ездаўскую трыбуну, гора і зацікаўлена гаварыў аб тых праблемах, якія яго турбуюць, вымагаюць увагі грамадскасці і хутэйшага вырашэння. І ў гэтым адчувалася значнасць асобы прамоўцы, яго дзяржаўнае мысленне. Так, мастакі сур'ёзна занепакоены становішчам з народнымі майстрамі, творчая самабытнасць якіх нярэдка губляецца ў сутыкненні з прамысловай вытворчасцю. Патрабуе далейшага ўмацавання саюз мастакоў з архітэктарамі, так званыя сінтэз мастацтваў, бо пры тых імклівых тэмпах жыццёвага, адміністрацыйнага і прамысловага будаўніцтва, якія характэрны для Савецкай краіны, клопат аб спрыяльным асяроддзі для чалавека, аб эстэтычным выхаванні павінен браць на сябе спецыялісты, як прадстаўнікі дзяржавы ў цэлым.

І ў той час, калі я слухала прамоўцаў і калі ішлі выбары новага складу праўлення (яго старшынёй стаў народны мастак БССР скульптар Андрэй Бембель), з памяці не выходзіла думка: мастак выказвае сам сябе. Так, і ў творах, і ў словах шчырасць, перакананасць, актыўная жыццёвая пазіцыя бачны адразу. І як важна, што гэты вялізны духоўны набытак — праца творчага саюза — знаходзіцца на службе ўсяго грамадства.

В. СЕРГІЕУСКАЯ.

НА ЗДЫМКАХ: работы з выстаўкі «Мастакі — народу»: Г. ВАШЧАНКА. «Прастора»; Л. ШЧАМЯЛЁУ. «1945 г. Памяць 9 мая»; У. СУЛКОЎСКИ. «У нядзелю».

ПІСАЎ ПРА ПЕРАЖЫТАЕ

ДА 70-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ У. КАРПАВА

Як і большасць пісьменнікаў яго ўзросту, ён з асаблівай увагай ставіў да тэмы вайны. Гэта і аразумела: учарашні выпускнік Мінскага дзяржаўнага педінстытута, як след не паспеўшы пакаштаваць хлеба вясковага настаўніцтва, У. Карпаў з першых дзён Вялікай Айчыннай вайны ў рукі зброю.

Шмат суровых выпрабаванняў выпала на ягоны ваенны лёс. Давялося ўсё перажыць: і смерць таварышаў, і горькі адступленні, і цяжкія дні акупацыі. Гэта было тое сапраўднае гартаванне мужнасцю, складанасцю абставін, якое пазней вельмі дапаможа У. Карпаву пры напісанні яго твораў, пры стварэнні праўдзівых вобразаў сучаснікаў.

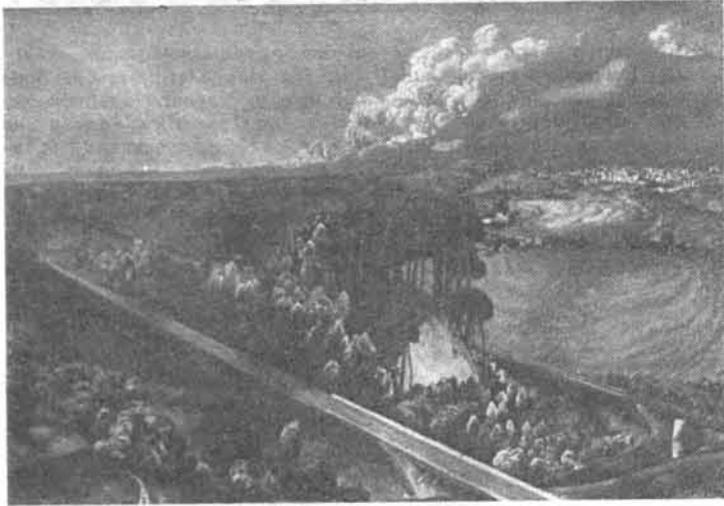
Сваю творчую кар'еру пісьменнік пачынаў з напісання журналісцкіх матэрыялаў — рэцэнзій на фільмы, спектаклі, літаратурна-крытычных артыкулаў. Першы праявіны твор — аповесць «Без нейтральнай паласы» — напісаны і выдадзены ў 1949 годзе.

Сапраўднае ж чытацкае прызнанне У. Карпава прынесла яго тэатралогія «На перавале стагоддзя», над якой пісьменнік працаваў больш дваццаці гадоў. Задумана была смелая — паказаць жыццё працоўных Мінска ад гадоў вайны па сённяшні дзень. Спачатку з'явіліся раманы «За годам год» і «Вясенні ліўні», у якіх расказваецца пра пасляваенны час. І толькі ў 1962 годзе чытачы назнаёміліся з раманам «Нямігі крывавыя берагі», з якога, уласна кажучы, і трэба пачынаць знаёмства з тэатралогіяй. Заклучны ж раман «Сотая маладосць» быў напісаны ў 1971 годзе.

«На перавале стагоддзя» — маштабнае мастацкае палатно з дзесяткамі персанажаў, людзей розных, непадобных між сабой. І сваім лёсам, і стаўленнем да жыцця, і тым ідэаламі, якімі кіруюцца яны ў штодзённасці.

Апошняя кніга У. Карпава (памёр ён у 1977 годзе) — зборнік аповяданняў і дакументальных навіел «Прызнанне ў нянавісці і любові», якому наканавана было стаць своеасаблівай споведдзю мастака перад часам і перад чытачамі. Са старонак кнігі нібы чуецца голас самога Уладзіміра Барысавіча, які зноў і зноў вяртаецца на пройдзеныя дарогі, каб сказаць шчырае слова пра людзей, поплеч з якімі яму давялося жыць і працаваць.

Сёлага з нагоды 70-годдзя з дня нараджэння пісьменніка выдавецтва «Мастацкая літаратура» пачынае выпускаць збор твораў У. Карпава ў пяці тамах — неўзабаве чытач зможа зноў перагарнуць старонкі любімых раманаў і аповесцей.

здольнасць уплываць на розум і пачуцці соцень, тысяч, мільёнаў людзей. Якім жа значным і дасканалым павінна быць усё зробленае гэтымі абраннікамі!

З падобнымі думкамі ішла я на з'езд мастакоў Беларусі, які падводзіў вынікі пяцігадовай творчай дзейнасці гэтай арганізацыі, намячаў шляхі і перспектывы на бліжэйшыя гады. Амаль пяцьсот членаў налічвае сёння Саюз мастакоў Беларусі. 118 з іх былі прыняты ў міжз'ездаўскі перыяд. У большасці — гэта нядаўнія выпускнікі Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута. Ёсць выхаванцы маскоўскіх, ленинградскіх і іншых вышэйшых навучальных устаноў.

Са справядлівым дакладам выступіў старшыня праўлення Саюза мастакоў БССР Віктар Грамыка. Уражваюць лічбы, названыя прамоўцам. Больш як шэсцьсот выставак праведзена за мінулыя пяць гадоў, з іх 40 — рэспубліканскія. У іх ліку былі і такія значныя паказы, як «Па ленінскаму шляху», «Маладая гвардыя Краіны Саветаў», «Зямля і людзі», «Мы будзем камунізм»; усеаюзныя выстаўкі, разгорнутыя ў залах Мінска; экспанаваліся творы мастакоў Расіі, Украіны, Літвы, Эстоніі, Казахстана, адпаведна з беларускімі працамі знаёміліся аматары мастацтва Украіны, Малдавіі, рэспублік Савецкай Прыбалтыкі. Тройчы беларускія жывапісцы наладжвалі свае вернісажы ў Маскве. Творы розных жанраў з поспехам экспанаваліся ў Балгарыі і Венгрыі, Польшчы і Чэхаславакіі, Аўстрыі і Даніі, Аўстраліі і Анголы, Бельгіі і Грэцыі, Інданезіі і Маўрытаніі, Індыі і Фінляндыі, Іране і Японіі.

Зразумела, найбольш выставак — тэматычных, персанальных, па відах і жанрах — мастакі паказалі ў Беларусі. Мноства людзей паглядзелі гэтыя экспазіцыі! З уласнага вопыту ведаю, што ў нас залы ніколі не

коў XIX стагоддзя, бо са школьных падручнікаў па гісторыі і літаратуры шмат чаго ведаюць не толькі пра эпоху і аўтараў, але і пра сюжэт і прычыну з'яўлення той ці іншай карціны.

Таму актыўная выставачная дзейнасць беларускіх мастакоў — дзейная частка праграмы эстэтычнага выхавання сучаснікаў. Падкрэслію, што вернісаж сёння — не прывілея статэцыі ці абласных цэнтраў. (Дарэчы, у кожнай вобласці ёсць сваё аддзяленне Саюза мастакоў БССР). Экспазіцыя работ вядомых майстроў можа быць разгорнута ў сельскім Палацы культуры ці заводскім клубе, апошнім часам пачалося стварэнне мясцовых карцінных галерэй. Адна з першых у нашай рэспубліцы адкрылася ў пасёлку Крынічнае на Мазыршчыне. І, як адзначыў у выступленні на з'ездзе С. Касцяц на Мазыры, галерэя адразу стала своеасаблівым культурным цэнтрам наваколля. Тут праводзяцца святы мастацтва. А лепшыя сельскія працаўнікі ўдастойваюцца высокага гонару: іх партрэты папаўняюць экспазіцыю. Шмат дае падобныя цесныя кантакты з вяскоўцамі і мастакам, якія пастаянна выязджаюць у калгасы і саўгасы. На рэспубліканскіх выстаўках іх працы вылучаюцца свежасцю, нечака-

УГЛЯДАЮЧЫСЯ ў ЖЫЦЦЁ

ГАЗЕЦЕ «ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА» — 50 ГАДОЎ

Пяцьдзсят гадоў назад прыйшоў да беларускага чытача першы нумар новай рэспубліканскай газеты «Літаратура і мастацтва». І ўжо адразу «ЛіМ», як пазней скарачана сталі называць газету, пазнаёміў чытачоў з новымі творамі беларускіх пісьменнікаў, на яго старонках надрукавалі свае артыкулы і вершы Янка Купала і Якуб Колас, выступілі крытыкі і журналісты. Адзін з першых супрацоўнікаў рэдакцыі «ЛіМа», старэйшы беларускі пісьменнік Станіслаў Шушкевіч, прыгадвае, у якіх нялёгкіх умовах пачала выходзіць газета: «...адзіная машыністка не спраўлялася з работай, частку апрацаваных матэрыялаў здавалі ў друкарню ў рукапісах. У той час гэта дазвалялася. Два друкары, якія рабілі набор уручную, былі заняты, апроч нашай газеты, і іншай работай. У той час былі вельмі ж беднымі на шрыфт друкарскія касы, для клішэ мала выдзялялася цынку. Але ж газета без затрымак выходзіла». І кожны яе нумар з нецярпліваасцю чакалі чытачы, каб «адкрыць» для сябе новага паэта, даведацца пра апошнія тэатральныя прэм'еры.

Азіраючыся на здабыткі нашых дзеячаў мастацтва, нельга не прыгадаць прозвішчы першых аўтараў гэтага выдання, не назваць тых твораў, да якіх газета мела самае непасрэднае дачыненне, першай знаёміла з імі, пісала пра іх. Гэта — «Над ракой Арэсай» Янкі Купалы, «Дрыгва» Якуба Коласа, «Трэцяе пакаленне» Кузьмы Чорнага, «Мядзведзічы», «Партызаны» Кандрата Крапівы; спектаклі драматычных тэатраў «Вайна вайне», «У пушчах Палесся», «Канец дружбы», беларускія оперы «Кветка шчасця» Аляксея Туранкова, «Міхась Падгорны» Яўгена Цікоцкага. Са старонак газеты чытач даведаўся, над чым працуюць мастакі Іван Ахрэмчык, Уладзімір Кудрэвіч, Яўген Ціхановіч, скульптар Андрэй Бембель, пра новыя ролі Уладзіміра Крыловіча, Уладзіміра Уладзімірскага, Глеба Глебава, Ларысы Александроўскай.

Актыўны змагар за развіццё новай сацыялістычнай культуры, газета ніколі не замыкалася ў вузкіх рамках асвятлення пытанняў нацыянальнай літаратуры, мастацтва, культуры. Не толькі ў саміх мастацкіх творах, але і ў публіцыстычных выступленнях, аператыўных карэспандэнцыях адчуваўся подых часу, адзначаны

вялікімі сацыяльнымі пераўтварэннямі ў горадзе і вёсцы.

Пасляваенны час адметны ў гісторыі беларускай культуры прыходам новага шматлікага атрада маладых пісьменнікаў, паэтаў, артыстаў, музыкантаў. На старонках «ЛіМа» разгортваліся вострыя дыскусіі аб тагачасным беларускім тэатры, на пытаннях эстэтычнага выхавання моладзі, пра стан беларускага рамана і многія іншыя.

Добрую традыцыю адкрываць і выходзіць маладоў змену «Літаратура і мастацтва» падтрымлівае пастаянна. Праз газету ішлі да чытача з першымі вершамі Яўгена Янішчыц, Алесь Разанаў, Сяргей Законнікаў. На яе старонках друкаваліся творы Аляксея Дударова, Вольгі Іпатавай, Віктара Казько, Яўгена Лецікі, чые прозвішчы вядомы ўжо ўсесаюзнаму чытачу, змяшчаліся рэцэнзіі на спектаклі і кінафільмы, мастацкія выстаўкі, адзначаліся ўсе важныя падзеі культурнага жыцця рэспублікі.

І цяпер у «ЛіМе» рубрыка «Дэбют» пастаянная, датычыць яна пісьменнікаў, мастакоў, кампазітараў, акцёраў, рэжысёраў.

Больш за тры тысячы нумароў газеты, складзеныя разам, з'яўляюцца унікальным летапісам мастацкага жыцця рэспублікі за паўстагоддзя. І той, хто пастаянна сочыць за газетай, цікавіцца ёю, можа адзначыць, якія змены адбыліся за гэты час у жыцці людзей, як усё вышэй і вышэй узнімаліся ў сваім развіцці беларуская літаратура і мастацтва, якія праблемы і на якім узроўні вырашалі нашы пісьменнікі і мастакі. Сёння «Літаратура і мастацтва» — адна з самых паважаных і аўтарытэтных газет у рэспубліцы. Яе «прысуду» чакаюць і маладыя, пачынаючыя творцы, і ўжо сталыя майстры. Пільным вокам газета ўглядаецца ў жыццё і мастацтва, судносячы іх адно з адным. Наша рэчаіснасць, імклівы час вымагаюць ад работнікаў рэдакцыі і яе аўтараў актыўнага ўмяшання ў канкрэтныя жыццёвыя праблемы. І таму на старонках штотыднёвіка можна прачытаць актуальныя інтэрв'ю з кіраўнікамі міністэрстваў і ведамстваў, старшынямі творчых Саюзаў, выступленні вядучых пісьменнікаў на пытаннях аховы прыроды, захавання і дбайных адносін да культурнай спадчыны свайго народа, пазнаёміцца з новымі творамі беларускіх аўтараў.

«Музейнай цішыні і спакою» тут не было ніколі. А тым больш цяпер — напярэдадні юбілею песняра. Навуковыя супрацоўнікі Літаратурнага музея імя Янкі Купалы вывучаюць новыя паступленні. Сярод іх — успаміны сучаснікаў паэта, матэрыялы з прыватных архіваў людзей, якія ведалі песняра. У экспазіцыі — верш «А хто там ідзе!», выдадзены ў выглядзе паэтычнай лістоўкі ў ФРГ, партрэт паэта, напісаны мастаком С. Андруховічам, новая серыя работ Міхаіла Савіцкага, створаная паводле твораў Я. Купалы.

НА ЗДЫМКАХ: Літаратурны музей імя Янкі КУПАЛЫ ў Мінску; «Мужыкі» — работа М. САВІЦКАГА; навуковыя супрацоўнікі музея В. МАЛЮШЫНА, А. АСТАПКЕВІЧ і галоўны захавальнік фондаў Я. РАМАНОўСКАЯ знаёмяцца з новымі паступленнямі.

«КНИЖНАЯ ПРАБЛЕМА» ў СССР ВЫРАШАЕЦА КОМПЛЕКСНА

ЯК ЗАДАВОЛІЦЬ ПОПЫТ?

НА ПРАЦЯГУ многіх гадоў застаецца ў СССР надзённай праблема «кніжнага голаду». Яна хвалюе грамадскасць, абмяркоўваецца на старонках газет, аналізуецца з самых высокіх трыбун. Але, нягледзячы на меры, што прымаюцца, кніг усё яшчэ не хапае. У чым жа справа? Адназначна адказаць на гэтае пытанне, верагодна, нельга.

У СССР жыве крыху больш васьмі працэнтаў усяго насельніцтва зямнога шара. У той жа час тут выдаецца амаль трэцяя частка кніг, выпускаемых ва ўсім свеце і на пускавым ва ўсім свеце і ў СССР. Савецкі Саюз даўно ўжо першы выдавец і перакладчык планет і адначасова адзіная напэўна, краіна, дзе кніга — дэфіцыт.

Яшчэ ў 1933 годзе М. Горькі пісаў Р. Ралану: «Нягледзячы на павелічэнне прадукцыі існуючых фабрык — у нас «кніжны голад». Прычына з'явіўся — рост пісьменнасці, з'яўка развіццё патрэбы ведаў. Попыт на кнігу выязляецца ў лічбах амаль астранамічных».

Задаволіць такі попыт (і ў мінулым, і цяпер) нялёгка.

Напрыклад, у параўнанні з даваенным часам, гэта значыць за чатыры дзесяцігоддзі, выпуск кніг у СССР павялічыўся ў чатыры разы. Але толькі за апошнія дзесяцігоддзі патрэба ў літаратуры вырасла больш чым у тры разы. Гэта не парадокс: чым вышэй

культурны ўзровень грамадства, тым мацней імкненне да духоўных багаццяў.

У дэрэвалюцыйнай Расіі спажыванне кніг складала 0,6 экзэмпляра на чалавека ў год — і літаратуры хапала. Сёння чытач атрымлівае па сем экзэмпляраў у год, але і гэтага недастаткова.

У СССР творы многіх замежных класікаў — М. Твэна, Д. Лондана, Э. Зяля, Ж. Верна, Г. Ібсена і іншых — выдаюцца тыражамі большымі, чым на радзіме гэтых пісьменнікаў. Тым не менш набыць іх кнігі, як і кнігі класікаў рускіх і савецкіх, гэтак жа цяжка. Нялёгка набыць і многія творы даведачнай, палітычнай, навуковай, дзіцячай літаратуры — яны раскупаюцца ў момант.

Асноўнай прычынай «кніжнага голаду» ў СССР называюць недахоп паперы. Гэта сапраўды так, аднак справа, відавочна, не толькі ў гэтым. А яшчэ і ў няўхільным жаданні многіх чытачоў мець практычна ўсё.

Вядома, нічога крымінальнага ў такім імкненні няма. І ўсё ж яно нелагічна, больш таго, абсурдна. Літаральна ўсе ўсё, што выдаецца, ніколі набыць не змогуць. І, га-

лоўнае, у гэтым няма ніякай неабходнасці.

Але колькасць збіральных кніг няспынна расце. Асабістыя бібліятэкі ў СССР маюць 95 працэнтаў сямей, у іх знаходзіцца 30 мільярдаў кніг. У дзяржаўных жа і прафсаюзных — літаратуры ў шэсць разоў менш.

Якія ж захады трэба зрабіць, каб задаволіць неабходны попыт?

Адзін з чытачоў у сваім сярэднім пісьме ў Агенцтва друку Навіны патрабуе павелічэння кошту кніг у 2, 3, 10 і нават 100 (!) разоў. Менавіта тады, лічыць ён, кнігу атрымае той, каму яна сапраўды неабходная. Аднак гэта прапанова не можа быць прынята і, у першую чаргу, таму, што супярэчыць нормам савецкай культурнай палітыкі: духоўныя каштоўнасці павінны мець цэны, даступныя кожнаму грамадзяніну.

Іншы варыянт прапановы чытач, пісьмо якога апублікавана ў «Правде». Ён, у прыватнасці, піша: «Я заўважыў, што сістэматычна карыстаюся толькі часткай кніг, другой карыстаюцца дзеці, а астатнія ляжаць нерухомым капіталам. Вырашыў па-

кінуць толькі энцыклапеды, слоўнікі і асабліва любімыя мастацкія творы. Усё астатняе прадаў кнігарням. Цяпер куплю толькі тое, што неабходна для штодзённага карыстання».

Прапаноў шмат. І незалежна ад таго, якія з іх прымальныя, а якія не, зразумела, што кніжная праблема павінна вырашацца (і пачала вырашацца) ў СССР комплексна. Трэба не толькі павялічыць выпуск паперы, але і павялічыць культуру збіральніцтва, дапамагчы зразумець «кнігаўладальнікам», што яны даволі часта становяцца на шляху кнігі да масавага чытача, не проста наталяючы сваю «кніжную прагу», а працягваючы прыкметы кніжнага «абжорства».

Дзяржкамвыд СССР старанна вывучыў попыт і прыйшоў да вываду: ёсць прыблізна 250—300 назваў кніг, выпуск якіх максімальна магчымымі тыражамі мог бы прывесці калі не да поўнага задавальнення попыту, то ва ўсякім выпадку дазволіў бы істотна наблізіцца да яго. Гэта грандыёзнае мерапрыемства ўжо ажыццяўляецца.

У сваю чаргу, Усесаюзнае добраахвотнае таварыства аматараў кнігі (звыш 13

мільёнаў членаў) звярнулася да ўсіх уладальнікаў кніжных збораў з заклікам аддаць свае кнігі ў грамадскае карыстанне.

Ужо адбылася ўсесаюзная сустрэча ўладальнікаў асабістых бібліятэк, якія адкрыліся цяпер і для іншых чытачоў. Формы гэтага «адкрыцця» розныя: адны даюць уласныя кнігі для чытання або работы суседзям па дому, другія пашыляюць частку і нават цэлыя бібліятэкі сваім землякам у аддаленыя вёскі.

Можна без перабольшвання лічыць, што нараджаецца новая форма выкарыстання кнігі, калі побач з масавымі бібліятэкамі — усяго іх у СССР звыш 130 тысяч — сам чытач адкрывае свае зборы ўсім.

Вядома, інтарэс да кнігазбіральніцтва — гэта не мода, які лічыць некаторыя. Гэта з'ява іншага парадку — павелічэнне ролі кнігі ў жыцці савецкага чалавека, патрэбы ў ёй. Задаволіць гэтую патрэбу — (а не «абжорства»), павялічыць не толькі выпуск літаратуры, але і «рухомасць» кнігі, скараціць колькасць выданняў, што не карыстаюцца попытам, і значна пашырыць колькасць выданняў, якія «жывуць і працуюць», — такая задача. Складаная, цяжкая, але вырашыць яе можна. І вырашаюць яе комплексна, у цеснай садружнасці выдаўцы і чытачы, аматары кнігі і спецыялісты.

Гаўрыіл ПЕТРАСЯН.

З КЛОПАТАМ АБ РОДНАЙ ПРЫРОДЗЕ

Мы з'яўляемся сведкамі таго, як з кожным годам мяняецца аблічча нашай зямлі. Там, дзе некалі былі глухія лясы, цяпер шырацца адкрытыя стэпавыя прасторы. На вялікіх забалочаных тэрыторыях праводзяцца меліярацыйна-асушальныя работы. З прымяненнем ядохімікатаў у барацьбе са шкоднікамі сельскай і лясной гаспадаркі часам сталі гінуць не толькі шкодныя, але і карысныя насякомава, а таксама птушкі і насякомаедныя звяры. Хуткія тэмпы развіцця прамысловасці і сельскай гаспадаркі, шырокія маштабы асваення чалавекам лясных і водных тэрыторый, — усё гэта можа адмоўна паўплываць на жывёльны і раслінны свет. Чалавецтва ўжо беззваротна страціла больш ста відаў звяроў і птушак. Паводле даных Міжнароднага саюза аховы прыроды, у сучасны момант пад пагрозай знікнення знаходзіцца на нашай планеце каля 600 відаў птушак і млекакормячых. Такое становішча выклікае вялікую занепакоенасць за лёс насельніцкаў лясоў, палёў і вадаёмаў. Узнікла тэрміновая неабходнасць пачаць «выратаванне» рэдкіх і знікаючых відаў жывёл і раслін. У кожнай краіне былі складзены спісы рэдкіх і маючых патрэбу ў неадкладнай ахове звяроў, птушак і раслін. Міжнародны саюз аховы прыроды сабраў усе гэтыя звесткі, звёў іх у адно цэлае, і ў 1966 годзе выйшаў першы том «Чырвонай кнігі», куды было занесена 655 відаў звяроў і птушак, у тым ліку 21 від млекакормячых, што насяляюць тэрыторыю нашай краіны.

У чэрвені 1979 года ўрад БССР прыняў пастанову «Аб заснаванні кнігі рэдкіх і знікаючых відаў жывёл і раслін Беларускай ССР». А ў 1981 годзе яна ўбачыла свет. У гэты дзяржаўны дакумент, які падрыхтавалі вучоныя Акадэміі навук БССР, занесена 80 відаў жывёл і 85 відаў вышэйшых раслін. Для кожнага віда дадзены падрабязныя звесткі, статус, распаўсюджанне, асноўныя месцы знаходжання, колькасць і прынятыя меры аховы. Тут жа змешчана карта распаўсюджвання і малюнкi жывёл і раслін.

«Чырвоная кніга Беларускай ССР» — кніга трывогі за будучае роднай прыроды. Хто ж бярэцца ў нашай рэспубліцы пад дзяржаўную ахову? Гэта зубр і буры мядзведзь, барсук і выхухаль, лясны кот і звы-

чайная палятуга, а таксама рэдкія віды кажаноў.

З 286 відаў птушак, зарэгістраваных на тэрыторыі рэспублікі, у «Чырвоную кнігу Беларускай ССР» занесена 54. Гэта буйныя і дробныя дзённыя драпежныя птушкі: беркут, арлан-белахвост, арал-карлік, змеяд, асаед, скапа, сцяпны пунь, а таксама начныя драпежнікі: пугач, сіпуха, нясыць барадатая і даўгахвостая. Неабходна ўпамінуць чорнага бусла, белую чаплю, шэрага жураўля, лебедзя-шыпуна, драфу, белую курапатку і інш.

Узнікла таксама неабходнасць аховы жаб, яшчарак, змей, а таму найбольш рэдкія з іх, такія, як балотная чарапах, мядзядка і чаротавая гэтага, занесены на старонкі гэтага дзяржаўнага дакумента.

Рэдкія і каштоўныя віды рыб (харыус, усач, сцерлядзь, фарэль ручаёвая, ралушка) таксама можна сустрэць на старонках «Чырвонай кнігі», а гэта азначае, што дзяржава бярэ пад сваю ахову нерасцілішчы, зімавальныя ямы, забараняе промысел.

У «Чырвонай кнізе Беларускай ССР» — і 9 відаў каштоўных і рэдкіх з навуковага і эстэтычнага пункту гледжання відаў насякомаых, знікаючых у нашых вадаёмах малюскаў жамчужніцы звычайнай, а таксама рака шыракапалага і 4 рэдкія віды водных беспазванковых.

Вялікая ўвага ўдзелена вышэйшым раслінам, 85 відаў якіх трапілі ў «Чырвоную кнігу Беларускай ССР». Гэта сон-трава, вадзяны арэх, плюшч звычайны, мядзведжая цыбуля, цюльпан лясны, пралеска высакародная, пярэсна еўрапейская, гарлачык белы, бяроза карлікавая, піхта белая, дуб скальны і многія іншыя.

«Чырвоная кніга Беларускай ССР» — гэта праграма правядзення комплексу прыродаахоўных мерапрыемстваў у нашай рэспубліцы: арганізацыі новых запаведнікаў, нацыянальных паркаў; распрацоўкі новых заканадаўчых актаў і навукова абгрунтаваных шырокіх праграм па вывучэнню і ахове флоры і фауны; папулярызацыі ведаў пра рэдкіх жывёл і раслін; прыцягнення шырокіх слаёў грамадскасці да дзейнай аховы відаў флоры і фауны, унесеныя ў гэты дзяржаўны дакумент.

Аляксандр КУРСКОУ,
кандыдат біялагічных навук.

ЗАПРАШАЕМ ПРИГЛАШАЕМ

НА КУРСЫ ПАВЫШЭННЯ ХАРАВОГА І ТАНЦАВАЛЬНАГА МАЙСТЭРСТВА

Паважаныя землякі!

Для тых з вас, хто кіруе гурткамі мастацкай самадзейнасці або ўдзельнічае ў іх, Міністэрства культуры Беларускай ССР і Беларускае таварыства «Радзіма» сёлета арганізуюць курсы павышэння харавога і танцавальнага майстэрства. Курсы будуць праводзіцца ў Рэспубліканскім інстытуце павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры Беларусі ў Мінску з 6 па 27 верасня 1982 года.

Лекцыі аб сучасных беларускіх песнях і танцах, аб уплыве народнай творчасці на станаўленне і развіццё нацыянальнага мастацтва, а таксама набыццё практычных навыкаў у кіраванні хорам ці танцавальным калектывам — усё гэта прадугледжана праграмай.

Акрамя гэтага, вы пабываеце на рэпетыцыях лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці і на іх канцэртах, будзеце мець магчымасць наведаць тэатры Беларускай сталіцы і музеі, аглядзець славутыя мясціны нашага горада-героя і яго ваколіцы.

Для тых, хто жадае прыняць удзел у курсах, паведамляем:

Вы аплачваеце толькі праезд з краіны вашага пражывання да Мінска і зваротны шлях дадому.

Усе выдаткі, звязаныя з вашым знаходжаннем у Беларусі, бярэ на сябе Міністэрства культуры БССР.

Аб сваім намере прыехаць на курсы паведаміце не пазней 1 чэрвеня.

Калі ласка, напишыце, на якім аддзяленні (харэаграфіі, харавым, народных інструментаў) вы хацелі б займацца.

ЗАПРАШАЕМ ВАС НА КУРСЫ!

ПИШИТЕ НАМ ПО СЛЕДУЮЩИМ АДРЕСАМ:

БССР, г. МИНСК-10, ул. СОВЕТСКАЯ, ДОМ № 9 МИНИСТЕРСТВО КУЛЬТУРЫ БССР.

БССР, г. МИНСК-34, ул. ЗАХАРОВА, ДОМ № 23 БЕЛОРУССКОЕ ОБЩЕСТВО «РАДЗИМА».

НА КУРСЫ ПОВЫШЕНИЯ ХОРОВОГО И ТАНЦЕВАЛЬНОГО МАСТЕРСТВА

Уважаемые земляки!

Для тех из вас, кто руководит кружками художественной самодеятельности или участвует в них, Министерство культуры Белорусской ССР и Белорусское общество «Радзіма» в этом году организуют курсы повышения хорового и танцевального мастерства. Курсы будут проводиться в Республиканском институте повышения квалификации работников культуры Белоруссии в Минске с 6 по 27 сентября 1982 года.

Лекции о современных белорусских песнях и танцах, о влиянии народного творчества на становление и развитие национального искусства, а также приобретение практических навыков в руководстве хором или танцевальным коллективом — все это предусмотрено программой.

Кроме этого, вы побываете на репетициях лучших коллективов художественной самодеятельности и на их концертах, будете иметь возможность посетить театры белорусской столицы и музеи, осмотреть достопримечательности нашего города-героя и его окрестности.

Для тех, кто пожелает принять участие в курсах, сообщаем:

Вы оплачиваете только проезд со страны вашего проживания до Минска и обратный путь домой.

Все расходы, связанные с вашим пребыванием в Белоруссии, берет на себя Министерство культуры БССР.

О своем намерении приехать на курсы сообщите не позже 1 июня.

Пожалуйста, напишите, на каком отделении (хореографии, хоровом, народных инструментов) вы хотели бы заниматься. ПРИГЛАШАЕМ ВАС НА КУРСЫ!

Спартсмены Гомеля атрымалі выдатны падарунак — крыты лёгкаатлетычны манеж. Новае спартыўнае збудаванне ўражвае. Знешне яно нагадвае вялікую лодку з вёсламі-апорамі. Аднак унікальнасць манежа ў яго прасторы і ў скляпеннях перакрыцця. Упершыню ў краіне ў Гомелі выраблена драўляная канструкцыя арэны даўжынёй 49 метраў. Такая шырыня спартыўнага збудавання. З трох бакоў авал 200-метровай беговой дарожкі акаймоўвае мнагараддзе ярка-жоўтых крэслаў трыбун. На спартыўнай арэне — сектары для кіданняў, скачкоў у вышыню, у даўжыню, з шастом. Для прэсы, радыё і тэлебачання — інфармацыйныя і каментатарскія кабіны. А гледачы могуць атрымаваць інфармацыю і па радыё, і на светлавым табло, вырабленым і ўстаноўленым савецкімі спецыялістамі.

НА ЗДЫМКАХ: новы лёгкаатлетычны манеж у Гомелі; сімвалічны ключ ад манежа ўручаны будаўніцкаму майстру спорта міжнароднага класа бронзаваму прызёру XX Алімпіяды Я. ГАУРЫЛЕНКУ.

200 РАБОТ

НЭЛІ ШЧАСНАЙ

У Гомелі адкрылася выстаўка твораў Н. Шчаснай, на якой экспануюцца вітражы, ілюстрацыі да кніг, жывапісныя палотны — больш за 200 работ. Экспазіцыя выклікала вялікую цікавасць у жыхароў горада над Сожам. На выстаўцы прадстаўлены партрэты Цёт-

кі, Уладзіміра Дубоўкі, Мікалая Матукоўскага, народных пісьменнікаў БССР Івана Мележа і Івана Шамякіна; палатно «Адвечнае», прысвечанае Міколу Гусоўскаму; кампазіцыя «Беларуская песня» (пра Рыгора Шырма), іншыя работы.

Нэлі Іванаўна расказала наведвальнікам аб рабоце над сваімі творами, аб мастацкім увасабленні вобразаў выдатных дзеячаў беларускай культуры.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.